

Várostartörténeti

Olvasóink válaszait és új kérdéseit csütörtökig kérjük!

KI MIT TUD?

Még mindig levélíróink türelmét kérjük, amiért egyéb válaszaikat és kérdéseiket elhalasztjuk: a szegedi nyomdák, kiadók és könyvkereskedések történetére vonatkozó adatainkat április 15-ig kell eljuttatnia a készülő monográfia főszerkesztőjéhez, s minthogy elsőrendű szegedi érdek a benne való minél teljesebb és tüzesebb szereplés, folytatjuk a kérdések föltevését. A válaszokra jövő vasárnap kerítünk sort.

52. KÉRDÉS

A jelentősebbek után most a kisebb, művelődéstörténeti szempontból kevésbé fontos nyomdák, kiadók eddigi jegyzékét közöljük, az előbitől eltérően most nem alapításuk időrendjében, hanem — a könnyebb áttekinthetőség kedvéért — betűrendben.

Olvasóink válaszait és új kérdéseit csütörtökig kérjük!

Abalaka György. 1940—1949. Kálvária u. 14.

Abalaka István. 1947 körül. Katona u. 35.

Alth Testvérek (Lajos, Irén, Sándor). 1947 körül. Dózsa Gy. u. 12. (Könyvkereskedés Korábban is.)

Árpád nyomda. 1934—1949. Korábban Szittner János a cégtulajdonos, 1942-ben már „termelő és értékesítő szövetkezet”. Tisza Lajos körút 97. 1947-től Kelemen u. 7.

Arvay Sándor. 1907—1911. Kárász u. 10.

Baranyi József. Metropole könyv- és hengerpapírnyomda. 1942—1949. Polgár u.

Barilich József nyomdája. 1927 körül. Nemestakács u. 9.

Bartos Lipót. 1907—1919. Nyomda: Lővő Lipót u. 17. Bolt: Klauzál tér 5. A főszerkesztés után társtag Bartos László.

Beck Adolf. Kb. 1883—1900. Előbb a Somogyi utcai Hofferházban, 1896-tól a pénzügyi palotában.

Bruckner Dezső (később utóda). 1907—1919. Petőfi Sándor sgt. 1. (Könyv- és papírkereskedés. 1892—1949; Bajcsy-Zsilinszky u. 22.)

Burkus András. 1920—1949. Jókai u. 6/B. (1911-től könyv- és papírkereskedő.)

Czapik Gyula. 1900—1901. Kárász u. 14. (Előbb papírkereskedés. Utóda, Czapik Júlia szintén papírkereskedő.)

Dénes nyomda. 1908—1909.

Dugonics nyomda Rt. 1907—1931. Kálvária u. 6. (Egy időben a Szeged és Vidéke nyomdája. 1907-ben itt jelent meg Julász Gyula első verseskötete.)

Engel Adolf. Kb. 1877—kb. 1890. 1888-ban megvette a Burger-nyomdát.

Endrényi József (?). 1911 körül. Tisza Lajos körút 71.

Fürtös Testvérek. 1896 körül. Jósika u. 8.

Gaal Sándor Corvin nyomdája. 1938—1949. Vár u. 2.

Gál István Petőfi nyomdája. Kb. 1934—1949. Horváth Mihály u. 7.

Haladás nyomda. 1947 körül. Petőfi Sándor sugárút 6.

Hírlapkiadó Kft. 1944—1949. Ugyvezető: Konecz László, Jókai u. 4. (A főszerkesztés utáni Délmagyarország kiadója. Utóda a mai Csongrád megyei Lapkiadó Vállalat.)

Iritz Zoltán. 1942—1949. Polgár u. 15.

Juhász István. 1921—1949. Gizella tér 4. (1911-től könyv- és papírkereskedés.)

Kertész János. 1912—1920. Párizsi körút 25.

König Salamon. 1913—1919. Kelemen u. 5.

Kultúra Hírlapkiadó és Nyomdával. (Cégtulajdonos Sajgó József.) Kb. 1942—1949. Földvár u. 3.

Lajtkó Agoston. Kb. 1942—1949. Római körút 28.

László Zoltán és társai. 1921—kb. 1926.

Leopold Ignác. 1907—1913. Kelemen u. 2. 1911-től már özvegy vezeti.

Masa József. 1927—kb. 1930. Fodor u. 1. 1930 körül: Polgár u. 9. sz.

Menner Sándor. 1886 körül. (Dankó Pista dalaít adta ki.)

Nemzeti Sajtóvállalat. 1920—1944. Kárász u. 5. Ebből lett a Szikra nyomda 1944-től.

Pannónia. 1910.

Reisinger József. „Kultúrnyomda”. Kb. 1927—kb. 1930. Dugonics tér 12. — 1930 körül: Feketesas utca.

Schulhof Lajos. 1887-től Károly. 1883—1911. Kárász u. 10.

Schwartz Jenő. „Széchenyi nyomda”. Utóbb Schwartz Jermás a cégtulajdonos. 1920—1944. Széchenyi tér 7. (1911-től könyvkereskedés.)

Somogyi Pál. 1935—1949. Kelemen u. 2.

Szegedi Hírlapkiadó és Nyomdával Rt. 1927—1930. Tisza Lajos körút 71.

Szegedi Keresztény Nyomda Rt. 1927 körül. Kálvária u. 10.

Szegedi Új Nemzedék Lapvállalat Rt. 1919—1944. Dugonics tér 12. A főszerkesztés után:

Szent Gellért Nyomda Rt. 1944—1949. Dugonics tér 12. (1947. március 8-án itt született meg a Tiszatáj első száma.)

Szent István Nyomda és Könyvkiadó Rt. 1918—1947. Kárász u. 14. (1913-tól könyvkereskedés.)

Szeredai József és Ifj. Szeredai József. 1947 körül. Cserzy Mihály u. 3.

Szózat Nyomda és jegyzár. Cégtulajdonos Hézsó Sándor. 1932—1943. Kossuth Lajos sugárút 8.

Szűcs Sándor. Kb. 1942—1943. Aradi u. 8., majd Bajcsy-Zsilinszky u. 24. Végül ismét Aradi u. 8.

Tevél nyomda. 1920—1922. Korona u. 1. Talán azonos ezzel:

Tschöckel Hermann nyomdája. 1909—1932. Korona u. 1. Kb. 1930-tól Hévízvár u. 43. (A Szegedi Új Nemzedék Lapvállalat Rt. egyik alapítója.)

Varga József. 1910—1919. Vársárhelyi sugárút 10. „Petőfi nyomda.”

Wesselényi Géza. 1930—1905.

Zachariás György. 1927 körül. Tisza Lajos körút 97.

Ismét az a kérésünk, mint a múltkor: helyesbítést, kiegészítést, pontosítást kérünk a kutatóktól és kortársaktól (nyomdászoktól, hozzátartozóktól, házbellektől), főként azokról, a tulajdonosokat érintő összefüggésekről, amelyeket a nyomdák házzsámái sejtetnek, de szétszórt adataink bizonyossággal nem határoznak meg. (Péter László, Somogyi-könyvtár.)

Kiflis konfliktus

Egyidőben, amikor a fiam még kisebb volt, reggelente kiflit is vásároltam neki a boltban. Jó kifli lehetett akkoriban, mert megszerette. Valahogy hozzátartozott a reggeli családi szertartáshoz; kimarkolja a szép hajlású, ropogós süteményt a papírcsacskóból, és jóízűket harap belőle.

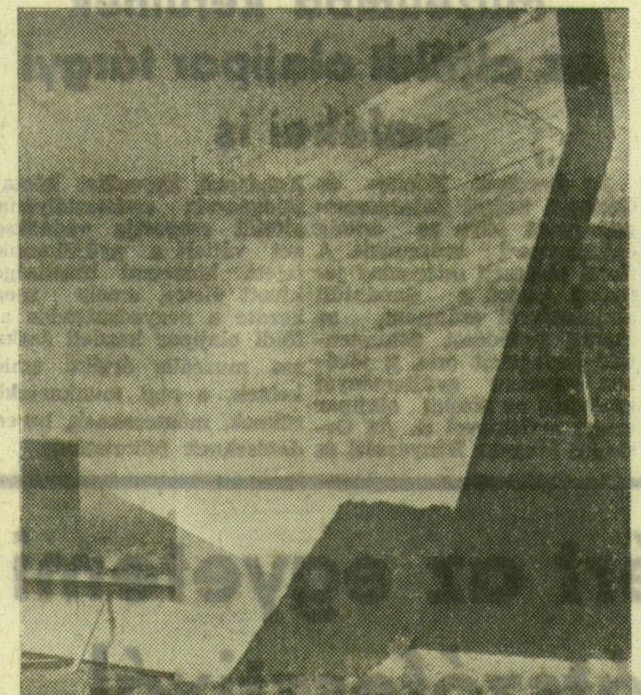
Azután többször előfordult, hogy nem hozták időben a péksüteményt, és fiamon kívül még seregnyi óvodába, iskolába induló gyerek elégedetlenkedett a sarki boltban, mely a 25-ös számot viseli a homlokán.

Azután egyre ritkábban fordult elő, hogy a fél hét-fél nyolc közötti időpontban egyáltalán megérkezzen a kiflizsálltmány. S végül eljutottunk oda, hogy negyedik életévéhez közeledő utódom — s majdani örökösöm a boltbajársban — már nem tudhatja; vajon ugyanolyan

szép hajlású és ropogós-e mostanában is a kifli.

Ma tovább aludtak a pék bácsik, és csak a kenyeret küldték — mondtam a kis kíváncsinak az első csatlódások idején. Utóbb — mivel jóval éjfél után, hazatérőben láttam, milyen buzgón dolgoztak a fehérbe öltözött kifligyártó bácsik — hajlamos voltam a vétket a sofőr bácsik nyakába varrni. Ugyancsak aluszékonyságra hivatkozva; végre is figyelembe kell vennünk a gyermek életkori sajátosságait. Ambar utóbb egyre gyakrabban előfordult — s itt tartunk jelenleg —, hogy a kiflipótló kenyeret sem hozták meg időben a szállítók.

Most nem akarom itecseletni, hogy a családtagok milyen kihatással vannak a gyermek reggeli hangulatára; végre is, edződjön hozzá a fickó az élet nehézségeihez, tudja meg, nem min-

Új híd

A megnövekedett közúti forgalmat a régi, keskeny híd már nem tudta lebonyolítani, ezért Kunszentmárton határában új közúti hidat építenek a Hármas-Körösön. Képzünk az elkészült ártéri pillérek.

Tengerparti üdülő

Várna közelében új üdülőhely építését kezdik meg. A tervezett üdülőhely nagyobb lesz az ismert Barátságútnál és az Aranyhomoknál. Területen több tucat szakszervezeti üdülőt helyeznek el, melyekben egyidejűleg 7800 személy töltheti pihenőidejét.

Büvészkedés

A büvészkedésnek fortélyos att nem felelt meg. Lélya van. Példának okáért tártarozás miatt bezárnak egy üzletet a Belvárosban, a Magyar Tanácskörtársaság útja és az Arany János utca sarkán, s mikor újra kinyitják, a vásárlók visszahőkölnek a meglepetéstől. Pontosan ez és így játszódott le a kis, de annál nagyobb forgalmú üzlet esetében, illetve még annyi: most reggel 7-től 11-ig és délután 3-tól 6 óráig van csak nyitva. Azelőtt két műszakos volt az üzlet és ehhez szokott a vevőkör is. Azelőtt ahhoz szoktak, hogy bőséges volt az áruválaszték, most azonban eléggé hézagos. Befőtől, savanyúságból nincs olyan választék, mint korábban, ugyanígy készletből sem. S ha részletesen sorba vesszük, hogy mi nem kapható az üzletben, ami korábban természetesen, hogy volt, egész listát állíthatnánk össze.

Mi okozhatta ezt a hirtelen „profilváltozást”? Dr. Kuti Árpád, az élelmiszerkiskereskedelmi vállalat igazgatója munkaerő-problémákra hivatkozott, amikor választ kértünk tőle. Leltárlányra, a kiszolgálók közötti összeférhetlenségre, és arra, hogy a kis üzletben nem találtak vállalkozó szellemű kiszolgálókat, a régiak pedig bizonyos problémák mi-

S. M.

att nem felelt meg. Lényegében az üzlet szabadkasszás volt ezelőtt is és szabadkasszás most is. A vállalat igazgatója ugyan hangoztatta, hogy az üzlet jelenlegi állapota csak ideiglenes, s azon majd változtatnak. De hogy mikor, arra nem kaptunk feleletet. Talán mégis a vevőkért lenne ez az üzlet is és nem megfordítva. Ha az állandó vevőket megkérdezték volna, hogy melyik nyitvatartás felel meg nekik a legjobban, a régi-e, vagy az új, bizonyára megfontoltabban döntöttek volna a vállalatnál. Az igazgató szerint most gondolkodnak a kis üzlet leendő profiljának kialakításáról is. Talán nem kellett volna előbb gondolkodni és azután cselekedni? Lett volna rá idő a tatarozás, a pingálás alatt. Ez a feltevésünk azonban valószínűtlennek tűnik, mert a vállalat igazgatója kijelentette, hogy alig hiszi, miszerint egy újságíró jobb belátásra ösztönöznék őket ebben az esetben.

L. F.

Szamos Rudolf:

Káin szigete

16.

Marc jelszava a józan önfegyelem volt, és erre bizony a hatalmas nemzetközi rendőri szervezetnek ezúttal nagy szüksége volt. A svájci és a német szövetségi rendőrség már napok óta türelmetlenkedett. Sürgette az Interpol központját: csapjanak le, hiszen Svájcban és a Német Szövetségi Köztársaságban hatvannál több gyanúsított kábítószerüzert figyeltek már hetek óta, sőt Luzernben felfedték a csempészek svájci elosztóközpontját is. Marc azonban nem engedett. A teljes eredményre tört. A részkereskedés, a pitiáner kis elosztóüzemek és pedderek csak annyiban érdekelték, amennyiben közelebb vihették a nagy ellenfélhez, Lucianóhoz, mert a jó öreg kopó szimata nem csal, és változatlanul erős meggyőződése, hite volt, hogy az igazi ellenfél Luciano, aki Nápoly közelében, Capri szigetén, Caracalla császár hajdani villájában székelt. Marc nemcsak a közvetítőkereskedelmet, hanem a szervezet központjával együtt a beszerzési forrásokat is fél akarta számolni. Törökországban, Singapore-ban, Saigonban, Hongkong-

ban, Afganisztánban és Teheránban akcióra készen várakoztak az Interpol emberei. A perzsah ebből az időben halálbüntetés terhe mellett tiltotta meg az ópium és hasis csempészését. A szigorú intézkedés első eredményét jelezte a néhány napja az afgán-iráni határon kibombolt több órás tűzharc, melynek során iráni vám- és határőrök, valamint egy csempészkaraván tüközött meg egymással. A lövöldözés során hat határőr és tizenegy csempész vesztette életét. A hatóságok viszont mázsányers ópiumot foglaltak le.

A kábítószerpiac irányítói nyilván maguk is érezték a növekvő szállítási nehézségeket. Gondot okozott nekik a török partvédelem és a parti őrség megerősítése. Ennek köszönhető, hogy ugyancsak a közelmúltban, az Égei-tenger zerguzos partvidékén a törökök lelőttek egy hidroplánt. A sekély parti vízbe zuhant, amerikai gyártmányú kételtű roncsai között közel 100 kilogramm heroint találtak. Nőt a csempészek kockázata. És rohamosan emelkedtek a kábítószerpek fogyasztói árai is.

Milánóban a Marc megérkezését követő napon semmi sem történt. A marivione-i Bontavillát és környékét húsz titkosrendőr figyelte. Ám ezen a napon csak Amporeale jelent meg a szokásos időben. Marc és Fleurot éppen a megfigyelőtoronyban tartózkodtak, amikor Amporeale, hosszas séta után, kinyitotta a villa kapuját. Hóna alatt fekete aktatáskát szorongatott.

— Hej, ha csak egy pillanatra kukkanthattunk-bele... — mormogta Marc, miközben

látcsöve képmézőjében csalókan közel haladt a villa lépcsős terasz felé Amporeale. — Fleurot! — szólalt meg izgatottan —, látja, a fickó a márványkorlátára tette a táskát... És most meg eltűnt a házbán.

Fleurot is alaposan szemügyre vette a terepet. — Lehetne valamit kezdeni, de nagyon kockázatos. Ha bármit is észrevesz... — Megérjít ez a bizonytalanság. Ha csak milligrammnyi port tudnánk a fickó táskájából kikotorni... Fleurot — sóhajtott Marc —, kutyája egy mesterség ez a miénk...

Fleurot azonban már nem hallotta főnöke sóhajtsát. Számára Marc óhaja ezúttal is parancs volt, és a főfelügyelő még észre sem vette, hogy eltűnt mellőle csoportvezetője, amikor a látcsöben, a szeme előtt, egy hason küszö alak feje bukkant fel, amint az a terasz előtt levő ciprusbózótok tövében kigyózott az oszlopok felé Erdeklőde figyelt. Mi ez? Talán valami váratlan fordulat? Még nem ismerte fel a terasz korlátja felé igyekvő alakot. „Az ördögbe is! A táská irányába halad — mormogta, és azon töprengt, vajon kinek juthatott még észébe rajta kívül a táská.

„Fleurot!” — és majdnem hangosan felkiáltott. A felügyelő küszött a kőrőlát felé. Marc visszafojtott lélegzettel figyelt, és ingerült aggodalom kerítette hatalmába. Ráébredt, hogy ezúttal mennyire tehetetlen. Egyszerűen nem tud segíteni legkedvesebb emberén, ha azt netalán véletlenül meglepnék most a gengszterek.

(Folytatjuk.)